

IZA PORTALA: SCENSKI SVIJET DORIANA SOKOLIĆA I RUŽICE NENADOVIĆ SOKOLIĆ

9. veljače – 15. ožujka 2018,

Muzej grada Rijeke, Muzej primijenjene umjetnosti, Beograd, Fakultet primijenjenih umjetnosti, Beograd

Категорија чланка: приказ

Suradnjom Muzeja grada Rijeke, Muzeja primijenjene umjetnosti i Fakulteta primijenjenih umjetnosti u Beogradu, u Muzeju primijenjene umjetnosti postavljena je 13. veljače izložba *Iza portala: scenski svijet Doriana Sokolića i Ružice Nenadović Sokolić*. Riječ je o iznimno značajnim bivšim studentima beogradske Akademije primijenjenih umjetnosti, te o dugogodišnjim djelatnicima Hrvatskog narodnog kazališta Ivana pl. Zajca koji su svojim scenografskim odnosno kostimografskim ostvarenjima zadužili riječko kazalište i njegovu publiku. Ovim povodom obilježena je i sedamdeseta obljetnica postojanja Fakulteta primijenjenih umjetnosti, na kojem su diplomu stekli i Dorian i Ružica.

Dorian i Ružica već su za studentskih dana, početkom pedesetih, počeli surađivati na izradi scena i kostima kazališnih predstava za Beogradsko dječje pozorište Boško Buha (*U cara Trojana kozje uši, Ljepotica i zvijer*) i Narodno pozorište u Smederevu (*Kućevlasnici, Zla žena, Mečava, Smrt majke Jugovića*). Radili su i odvojeno, odnosno s drugim suradnicima, a sedamdesetih i osamdesetih, kada su već više od dvadeset godina na stalnom angažmanu u Rijeci, rade i za Narodno pozorište u Beogradu (*Ernani, Fidelio, Carmen, Zamak plavobradog, Don Giovanni, Turandot*).

U riječko kazalište dolaze 1954. na poziv intendanta Drage Gervaisa (Drago Žerve), koji je obilazeći jugoslavenske akademije tragao za najboljim studentima kazališne struke. Dorian je 1950. bio jedini student primljen na Odsjek scenografije, u klasi prof. Milenka Šerbana, a ubrzo je stekao i pravo „preskakanja“ semestara. Na njegov kasniji profesionalni rad uvelike je utjecao studijski boravak u Parizu, 1958. godine, gdje se upoznao s redukcijom pozornice kojom dominira izvođač, krajnjom stilizacijom i modernističkom čistotom.

Ružičin umjetnički put započeo je upisom u Školu za primijenjenu umjetnost u Beogradu, gdje je završila grafički dizajn. Na Akademiji je studirala u klasi slikara i povjesničara umjetnosti Pavla Vasića i kostimografkinje Milice Babić-Andrić. Njezinim najboljim ostvarenjima smatraju se kostimi za operne spektakle kojima je nastojala ocrtati psihološka stanja protagonista i dovesti ih u simbolički kontrast.

Dijeleći ne samo privatni već i profesionalni put, Dorian i Ružica imali su rijetku privilegiju razvijati svoju umjetničku individualnost, ali i skladno se nadopunjavati u scenskim rješenjima, koja više od riječi svjedoče o visokom dometu njihove kreativnosti. Njihov rad predstavlja rijedak

1. Izložba *Iza portala: scenski svijet Doriana Sokolića i Ružice Nenadović Sokolić* (detalj). Rijeka, Muzej grada Rijeke, Beograd, Muzej primijenjene umjetnosti; Fakultet primijenjenih umjetnosti, 9. veljače – 15. ožujka 2018.
1. Exhibition *Behind the Curtain: the Scenic World of Dorian Sokolić and Ružica Nenadović Sokolić* (detail), Rijeka, City Museum of Rijeka; Belgrade, Museum of Applied Art; Faculty of Applied Arts, 9 February – 15 March 2018

primjer ustrajnog zajedničkog djelovanja i usklađenosti, koju nikad nisu mogli tako potpuno postići u radu s drugima.

Njih su dvoje već za studentskih dana, početkom pedesetih, počeli surađivati na izradi scena i kostima kazališnih predstava. Njihov rad predstavlja rijedak primjer ustrajnog zajedničkog djelovanja i usklađenosti, koju nikad nisu mogli tako potpuno postići u radu s drugima. Zajedno su ostvarili više stotina predstava, dali im izvanjski lik i osebujan vizualni značaj (Dubrović 1998: 5). Muzej grada Rijeke posjeduje veći broj skica, maketa i kostima koji su proizašli iz njihove radionice, a koji su prikazani na ovoj izložbi.

U riječko kazalište HNK Ivana pl. Zajca Dorian i Ružica dolaze 1954. godine na poziv intendanta i književnika Drage Gervaisa, koji ih je upoznao u Beogradu prilikom obilaženja jugoslavenskih akademija primijenjenih umjetnosti, tragajući za najboljim studentima kazališne struke (Dubrović 1998: 11). Dorian Sokolić je 1950. godine bio jedini student primljen na Odsjek scenografije, a ubrzo je stekao i pravo „preskakanja“ semestara. O njegovoj izvrsnosti govori i podatak da je rad koji je realizirao pod mentorstvom profesora Milenka Šerbana proglašen najboljim na internom natječaju Akademije primijenjenih umjetnosti za scenografiju

2. Izložba *Iza portala: scenski svijet Doriana Sokolića i Ružice Nenadović Sokolić* (detalj)
Rijeka, Muzej grada Rijeke, Beograd, Muzej primijenjene umjetnosti; Fakultet primijenjenih umjetnosti, 9. veljače – 15. ožujka 2018.
2. Exhibition *Behind the Curtain: the Scenic World of Dorian Sokolić and Ružica Nenadović Sokolić* (detail), Rijeka, City Museum of Rijeka; Belgrade, Museum of Applied Art; Faculty of Applied Arts, 9 February – 15 March 2018

predstave *Staklena menažerija* Tennesseeja Williamsa (Tenesi Vilijams), koja je potom premijerno izvedena 20. prosinca 1952. u Suvremenom dramskom pozorištu u režiji Minje Dedića.

Na Dorianov rad uvelike je utjecao boravak u Parizu, 1958. godine, gdje se upoznao s redukcijom pozornice kojom dominira izvođač, krajnjom stilizacijom i modernističkom čistotom (Dubrović 1998: 11). Nakon scenografa koji su uglavnom nudili arhaične inscenacije, Sokolić je, kao predstavnik mlade generacije, zablistao inovativnim rješenjima. Uzore je pronalazio u suvremenim slikarskim pravcima, a poglavito u radu grupe EXAT 51, konstruktivizmu i postkubističkoj poetici. Od šezdesetih godina njegov izraz je i dalje izrazito apstraktan, ali lirski mekaniji i zasnovan na enformelu, ekspresionizmu i tašizmu (Dubrović 1998: 13–19).

Skupa s Ružicom posjećivao je i izlagao na Kvadrinjalu kazališnog oblikovanja i arhitekture u Pragu i na Međunarodnom trijenalu pozorišne scenografije i kostimografije u Novom Sadu, na kojemu je Ružica nagrađena dvaput, i to Brončanom (1966) i Zlatnom plaketom (1981), a Dorian jednom – Brončanom plaketom (1969). Ta su im putovanja omogućila neposredan uvid u nova umjetnička strujanja, kojima je trebalo duže negoli u likovnoj umjetnosti da potisnu historicizam na sceni (Dubrović 1998).

Umjetnički put Ružice Nenadović Sokolić započeo je upisom u Školu za primijenjenu umjetnost u Beogradu, gde je završila Smjer grafičkog dizajna. U istom je gradu postala studentica na Akademiji 1950. godine. Studirala je u klasi slikara i povjesničara umjetnosti Pavla Vasića i kostimografkinje Milice Babić-Andrić. Petogodišnji studij završila je za tri i pol godine, pa je tako diplomirala u dobi od dvadeset i jedne godine, odnosno u isto vrijeme kada i Dorian, iako je on bio pet godina stariji od nje. Poput njega, karijeru je započela u smederevskom kazalištu, te u beogradskom Dječjem kazalištu „Boško Buha“, a nastavila i završila u Rijeci.

Njezinim najboljim ostvarenjima smatraju se kostimi za operne spektakle. Monumentalne kreacije isticale su dostojanstvo i moć likova, pojačavale efektnost zbornih grupa i dobro su pristajale konstituciji opernih izvođača. Odjećom je nastojala ocrtati psihološka stanja protagonista i diferencirati glavne od sporednih, pozitivne od negativnih, potlačene od osvajača i dovesti ih u simbolički kontrast. Rijetko kad se služila autentičnim povijesnim uzorcima jer joj nije bila bitna povijesna točnost kostima nego njihova psihološka uvjerljivost i funkcionalnost u cjelokupnom sustavu (Dubrović 1998).

Zahvaljujući pozitivnim kritikama, Dorian i Ružica su angažirani i u drugim kazalištima i na festivalima u zemlji i u inozemstvu, od Opatije i Pule, preko Ljubljane i Maribora, do Sarajeva, Beograda, Poljske i Čehoslovačke. Prvu izložbu

kostima i scena iz njihova ateljea šira je publika mogla vidjeti 1960. godine u riječkom Malom salonu. Izložba je, kao i nekoliko narednih u organizaciji Muzeja grada Rijeke, pokazala neka od njihovih najuspješnijih ostvarenja koja su realizirali za kazalište u Rijeci, podarivši mu čitav svoj radni vijek.

Dijeleći ne samo privatni već i profesionalni put, Dorian i Ružica su imali rijetku privilegiju razvijati svoju umjetničku individualnost, ali i skladno se nadopunjavati u scenskim rješenjima, koja više od riječi svjedoče o njihovom visokom dometu kreativnosti i sposobnosti da prostudiranim detaljima izvanredno razrade redateljsku koncepciju, te da, stvarajući osebnju atmosferu, podare živost sceni (Dubrović 1998).

Postav izložbe, u organizaciji Fakulteta primijenjenih umjetnosti (FPU), koji je na prvom katu muzeja organizirao i prateću izložbu studentskih radova *Playground*, osmislile su Ninoslava Vičentić, docentica FPU, i Biljana Sovilj, diplomirana scenografkinja. Osnovna nit vodilja bila je dočarati atmosferu kazališne radionice i cijelog onog publici nevidljivog svijeta koji se odvija iza portala služeći se suptilnom dekoracijom i likovnim intervencijama u izložbenom prostoru, poglavito u zoni velikih prozorskih otvora. U takvu radnu atmosferu krojačke i scenografske radionice skladno su se uklopile brojne skice koje su Dorian i Ružica napravili u Rijeci dok su raskošni kostimi grupirani u male scenske cjeline prenijeli dašak kazališne čarolije koja se odvijala pred očima posjetilaca nakon što bi se zastor otvorio.

Iako su Sokolići karijeru započeli u kazalištima u Smederevu i Beogradu, gdje su od 1952. do 1956. zajednički oblikovali najmanje šest, a Dorian samostalno najmanje trinaest predstava, sačuvana je tek nekolicina skica iz tog perioda. One se danas čuvaju u Muzeju pozorišne umjetnosti Srbije i na ovoj ih je izložbi bilo moguće pogledati. Iz beogradskog razdoblja potječe i skica za moderni kostim, iz fundusa Muzeja grada Rijeke, koju je Ružica izradila 1953. i koja je bila najstariji predstavljani eksponat.

Većina izloženih radova datirala je iz šezdesetih (*Banović Strahinja*, *Turandot*, *Čudna međuigra*, *Belvedere*) sedamdesetih (*Rigoletto*, *Tosca*, *Mirandolina – La Loccandiera*) i osamdesetih (*Carmen*, *Nabucco*, *Simon Boccanegra*, *Aida*, *Norma*) godina, a gledano u brojevima riječ je o dvadeset i devet kostimografskih skica, sedamnaest kostima, dvadeset i dvije scenografske skice, sedam scenografskih maketa, dva plakata i šest fotografija iz kazališnih predstava. Posjetioци su mogli pogledati i dokumentarni film o povijesti riječkog kazališta i njegovih ansambala. U sklopu izložbe izdan je deplijan.

Popis predstava na kojima su u Srbiji radili Dorian Sokolić i Ružica Nenadović Sokolić:

Narodno pozorište u Beogradu

Dorian Sokolić i Ružica Nenadović Sokolić;

1972. **Ernani**, Giuseppe Verdi (Đuzepe Verdi)

1979. **Fidelio**, Ludwig van Beethoven (Ludvig van Betoven)

1983. **Carmen**, Georges Bizet (Žorž Bize)

Dorian Sokolić:

1973. **Zamak plavobradog**, Béla Bartók (Bela Bartok)

1983. **Don Giovanni (Don Đovani)**, W. A. Mozart (V. A. Mocart)

Ružica Nenadović Sokolić:

1975. **Turandot**, Giacomo Puccini (Đakomo Pučini)

Beogradsko dečje pozorište "Boško Buha"

Dorian Sokolić i Ružica Nenadović;

početkom pedesetih, **U cara Trojana kozje uši**, Ljubiša Đokić

1954. **Ljepotica i zvijer**, Nicholas Stewart Gray (Nikolas Stjuart Grej)

Narodno pozorište u Smederevu

Dorian Sokolić i Ružica Nenadović Sokolić:

1953/1954. **Kućevlasnici**, George Bernard Shaw (Džordž Bernards Šo)

1953/1954. **Zla žena**, Jovan Sterija Popović

1953/1954. **Mećava**, Pero Budak

1954/1955. **Smrt majke Jugovića**, Ivo Vojnović

Dorian Sokolić:

1952/1953. **Staklena menažerija**, Tennessee Williams (Tenesi Vilijams)

1953/1954. **Zajednički stan**, Dragutin Dobričanin

1953/1954. **Tartuffe (Tartif)**, Jean Moliere (Žan Molijer)

1953/1954. **Ljudi bez vida**, Josip Kulundžić

1953/1954. **Čovjek koji nije postojao**, Josip Lešić

1953/1954. **Hasanaginica**, Milan Ogrizović

1953/1954. **Zajednički stan**, Dragutin Dobričanin

1954/1955. **Kwei-lan (Kvej-Lan)**, Pearl Buck (Perl Bak)

1954/1955. **Pop Ćira i pop Špira**, Stevan Sremac

1954/1955. **Dobar vojnik Švejk**, Jaroslav Hašek

1954/1955. **Djevojka bez miraza**, Aleksandar Ostrovski (Александр Островский)

1955/1956. **Pečalbari**, Anton Panov

1955/1956. **Hladan tuš**, Vladimir Majakovski (Владимир Маяковский)

Ružica Nenadović:

1952/1953. **Uobraženi bolesnik**, Jean Moliere

LITERATURA

Pustišek Antić, D. 2015

Kazalište priča, Rijeka: Muzej grada Rijeke.

Pustišek Antić, D. 2014

Zbirka kazališne i filmske građe, u: *Akvizicije* : zbirke, predmeti, umjetnička djela 2010. – 2014., Rijeka: Muzej grada Rijeke.

Pustišek Antić, D. 2012

Kostimografija Ružice Nenadović-Sokolić, u: *19. međunarodni festival malih scena*, ur. Nenad Šegvić, Rijeka, 3. – 9. svibnja 2012. Rijeka: HKD teatar – Međunarodni festival malih scena.

Dubrović, E. 1998

Scena i kostim, Rijeka: Muzej grada Rijeke.

Dubrović, E. 1996

Riječki kazališni plakat, Rijeka: Hrvatsko narodno kazalište Ivana pl. Zajca.

Rošić, Đ. 1980

Iz gledališta : riječki kazališni zapisi, Rijeka: Riječko književno i naučno društvo.